

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
ФАКУЛТЕТЛАРАРО ЧЕТ ТИЛЛАР КАФЕДРАСИ

«ЧЕТ ТИЛЛАРНИ ЎҚИТИШНИНГ
ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИ»

Республика илмий мақолалар
тўплами

(Ўзбекистон Республикаси Президентининг
2012 йил 10 декабрдаги «Чет тилларни
ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш
чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПҚ-1875
сонли Қарори ижросига бағишланади)

“Наврўз” нашриёти
Тошкент – 2016

Ш.К.Каримова. Чет тилини ўқитишда янги педагогик ва информацион технологияларни қўллаш.....	304
R. A. Achilova, M.H.Niyozova. Understanding and Teaching Generation Y.....	307
Волдинова Н.Н. Цель и смысл творчества Сомерсета Моэма.....	310
Мустафеева М. А. Педагогик маҳоратни шакллантириш.....	313
Бобокулова Г. Инглиз тили ўқитишда замонавий педагогик технологиянинг аҳамияти ва унинг турлари.....	315
Тиллаева Ш. М. Использование информационных подтехнологий для аудирования на уроках иностранного языка.....	317
Siddiqova N.N. Chet tillarni o'qitishda yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etish.....	319
Tillayeva Sh. M. Chet tillarini o'qitishda interfaol usullardan foydalanish.....	321
Н.Н.Сиддикова. Интерфаол методлардан фойдаланиб инглиз тилини ўқитиш.....	323
Шарипова Ф.Н. Информационные и коммуникационные технологии как составляющие современных технологий обучения.....	325
Siddiqova N.N. Chet tillarni o'qitishda yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etish.....	327
Шарипова Ф.Н. Новации в процессе обучения иностранным языкам.....	329
Barotova M. B. Advantages and Challenges on Using Video Materials.....	331
Mustafaeva M. A. Interactive Teaching Styles.....	334
Muxitafaeva M. A. The use of games in learning grammar.....	336
Barotova M. B. Using Video Materials in ESP Classes.....	338
Barotova M. B. Video Class Procedure for Integrated Skills Development.....	340
Мустафеева М. А. Педагогик маҳоратни шакллантириш.....	342
E.V. Yugay. Total physical response as an effective way of teaching young learners.....	344
Йеаева Г.А. Кейс технологии как механизм эффективного обучения литературы.....	346
M.M.Nusratova. Benefius of implementing Innovative Methods in Teaching English.....	348
N.K. Raximova. Effective methods of teaching.....	350
Жаббарова Д. Ш., Мирзаева М. Р. Роль применения информационных технологий в изучении иностранных языков.....	353
Салихова Д.С. Цели обучения иностранным языкам на современном этапе.....	358
Очилова Н.М. Инглиз тилини ўқитишнинг замонавий методикалари.....	360
Салихова Д.С.Активные методы обучения в профессионально-ориентированном обучении иностранным языкам (на примере кейс-стади).....	363
Шарипова М. Ш. Хорижий тилларни ўқитишнинг самарали методлари ва ёшларда коммуникатив маданиятни шакллантириш.....	365

Ш. К. Каримова, М. С. Кулиева. Кейс-стади технологияси ва асосиди педагогика коллежи ўқувчиларининг педагогик маҳоратининг шакллантириш.....	367
Салихова Д.С. Интерактивные методы обучения иностранному языку.....	370
Кулдашева Н.Б. Нутқда электрон адабиётларининг ўрни.....	372
Салихова З.А. Интерактивные методы обучения русскому языку.....	374
Хамраева Г. И., Нуруллаева Г. Б. Педагогининг инновацион фаолиятининг шакллантириш таълим самарадорлиги бош омининг.....	376
M.M. Tursunov. Types of assessment, their purposes.....	379
Шарипова М. Ш. Коллежларда чет тилини илгор педагогик технологиялар, мультимедиа ва интернет ёрдамида ўқитиш.....	381
M. M. Tursunov. The effectiveness of the total physical response method in foreign language teaching.....	383
G.M.Jabborova, R.R.Aliyeva. Til o'tganishda pedagogik texnologiyalarning ahamiyati va o'rni.....	386
Авезова Н.С. Чет тилларни ўқитишда фанлараро боғлиқлигини.....	388
Istamova D.S. Using PowerPoint for ESL Teaching.....	389
Hojiyeva G.S. Boshlang'ich sinflarda xorijiy tillarni o'qitishning ahamiyati.....	391
Jabborova D., Nasimova Z. O'quv jarayonini texnologiyalashtirishda didaktik masalalarni belgilash qonuniyatlari.....	393
Azimova N.E., Baqoyev Sh.Sh. Muammoli - modulli o'qitish texnologiyasi (Choshanov m.a) va uning sifat belgilari.....	396
Норова М. Грамматик трансформациянинг таржимада ифода этилиши турлари.....	398
Норова М.Б. Таржимада трансформацияларнинг аҳамияти.....	401

Power Point presentations can be used in many ways in the ESL classroom as well as in other classrooms. Presentations can be used for initial teaching, for practice and drilling, for games, for reviews, and for tests.

Power Point can be used to teach new ideas and concepts to students. In theory this sounds very good, in practice this can be tricky.

The teacher must anticipate areas of misunderstanding and difficulty. Once the teacher knows the troubles, which the students will face, he or she can create or adapt a presentation for the students. The presentation must be clear and uncluttered. It should address anticipated areas of student difficulty in an orderly manner. This type of presentation is difficult to prepare, but it can be done. Once an initial teaching presentation is prepared, it can be saved and used again and again, and it can be shared with others.

I have been using Power Point presentations much more for lecture, practice and drills. To do this it is necessary to have the type of material, which can be repeated many times. A presentation of methods of teaching English is one example of something which can be repeated again and again at my lessons. During my lectures I put key words of my lecture in presentation and around these key words I explain the topic of my lecture. In practical lessons we discuss different types of games and activities in PowerPoint and according to it we do these games and exercises. Afterwards we discuss their role in teaching English, advantages and disadvantages in improving language skills. Games are a good way to review and practice English. Teachers can use Power Point to create their own games to use in the classroom. Once a game has been created, it can be reused by the author or shared with other teachers.

PowerPoint presentations are great for reviewing ideas which have already been taught. After the students have learned and practiced something, it is good to see a presentation. In testing students knowledge we also can use PowerPoint.

Any teacher can create presentations if he or she has the PowerPoint software.

There are some technical points that need to be considered when using PowerPoint or other presentation software. First you must have a computer. Second, there are several ways to present to students.

PowerPoint presentations are easy to obtain, modify, and create. They are versatile and a great asset to any classroom. Good presentations may take time to produce or adapt, but they can be shared and used year after year. They can be used for whole class presentations and reviews, for drills, or for individual work. Files are small unless many pictures and sounds are added. Small files are easily stored. These presentations can be viewed with a projector. Because of all these advantages, we are going to see more and more PowerPoint presentations used in English language teaching.

BOSHLANG'ICH SINFLARDA XORIJIY TILLARNI O'QITISHNING AHAMIYATI

Hojiyeva G.S.(BDU)

Til — millat ko'zgusi, madaniyat, urf-odat va qadriyatlar namoyishidir. U o'tmish, bugungi va kelajak avlodni bog'lab turadigan, xalqni tarixiy, jonli bir jipslikka aylantiruvchi eng hayotiy va eng mustahkam ko'prikdir. Til shunchalik chuqur ildizlarga borib taqaladiki, yunon faylasufi Pifagor ham "har qanday xalqning urf-odatlarini bilay desang, avvalo uning tilini bilishga urin", deb ta'kidlaydi. Fransuz faylasufi F.Volter esa "ko'p tilni bilish — bitta qulfiga tushadigan bir nechta kalitga ega bo'lish degan gap"[3.] deb ta'kidlab, nafaqat o'z tilini, balki chet tillarni ham bilish muhimi ahamiyatga ega bo'lganiga urg'u beradi.

Bugungi kunda O'zbekistonning dunyo hamjamiyatida o'z o'rniga ega bo'lishida chet tillarining o'rni juda katta. Shu sababli respublikamiz ta'lim tizimida chet tillarni o'rgatish bo'yicha xalqaro standartlar joriy etildi. Yevropa Kengashining "Chet tilini egallashning umumiyevropa kompetensiyalari: o'rganish, o'qitish, baholash" to'g'risidagi hujjati (CEFR) umumiyetirof etilgan xalqaro meyorlardan biridir. Ushbu hujjatning ayrim holatlarini nazarda tutgan holda O'zbekiston Respublikasining uzluksiz ta'lim tizimida chet tillarni o'rganish bo'yicha yangi Davlat ta'lim standartlari va o'quv dasturi ishlab chiqildi.

Prezidentimiz I.A.Karimovning 2012 yil 10 dekabrda 18-75 sonli Qarorida 2013 — yildan boshlab umumta'lim maktablarida chet tillarini o'rganish birinchi sinfdan boshlanishi ko'rsatilgan. Qarordan maqsad — "...o'sib kelayotgan yosh avlodni chet tillarga o'qitish, shu tillarda erkin so'zlasha oladigan mutaxassislarni tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish hamda buning negizida, ularning jahon sivilizatsiyasi yutuqlari hamda dunyo axborot resurslaridan keng ko'lamda foydalanishlari, xalqaro hamkorlik va muloqotni rivojlantirishlari uchun shart-sharoit va imkoniyatlar yaratish..."[1.]dan iboratdir.

Bugungi kunda yurtimiz uzluksiz ta'lim tizimida chet tillarni o'rgatish va o'rganishga bo'lgan e'tibor ko'lami tobora kengayishiga madaniyatlararo muloqot vositasi sifatida chet tilini o'rganishning kundan-kunga davr talabiga aylanib borayotgani sabab bo'lmoqda.

2012 yil 10 dekabrda Respublikamiz Prezidenti qabul qilgan "Chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"[1.]gi Qarori bu sohaning istiqbolini belgilovchi davlat hujjatidir. 2013-2014 o'quv yilidan boshlab 1 — sinf o'quv fanlari qatoriga xorijiy tilning kiritilishi mamlakatimiz umumta'lim muassalari hayotida muhim qadam bo'ldi. Qarorga ko'ra, chet tilni barcha umumiy o'rta ta'lim maktabining 1-sinfdan boshlab ommaviy tarzda o'rganish joriy etildi.

Handwritten signature and stamp

Barcha chet tillari qatori, hozirda fransuz tilini birinchi sinfdan o'qitish uchun darsliklar tizimini chuqur isloh etish, boyitish eng muhim masalalaridan biri bo'lib hisoblanmoqda. Chet el pedagoglari va psixologlari chet tilini bolalikning ilk davridan o'rgatish zarurligini uqtirib keladilar. Zero, bolalikda olingan bilim toshga o'yilgan naqsh kabi mustahkam bo'ladi va hayotda verbal va vizual vositalar orqali egallangan barcha bilimlarning eng asosiy qismi bolalikda olinadi, inson o'z umri davomida aynan shu bilimlarini chuqurlashtirib boradi. Turli chet mamlakatlar ta'lim tizimida chet tilini 5-8 yoshdagi bolalarga o'rgatishning turli usullaridan foydalaniladi.

O'zbekistonda ham chet tillaridan fransuz tilini chuqur o'rgatish va o'rganish maqsadida mualliflar S.Rahmonov, A.Nosirov, Sh.Nishonboyev va boshqalar tomonidan tayyorlangan "Hirondelle I" fransuz tilidan o'quv metodlik majmuasi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012 yil 10 - dekabrda "Chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora - tadbirlari to'g'risidagi" PQ- 18-75- sonli Qarorida belgilangan talablar va vazifalardan kelib chiqqan holda yangicha bir yondashuv asosida tayyorlangan.

Mazkur o'quv - metodik majmua darslik, o'qituvchi uchun metodlik qo'llanma va DVD multimediyadan iborat bo'lib, ular yaxlit bir holda 1 - sinfga qadam qo'ygan o'quvchilarga Prezident sovg'asi sifatida taqdim etilmoqda.

"Hirondelle" (1-sinflar uchun) fransuz tili darsligida bolaning yoki xususiyatlari inobatga olingan. Endigina maktabga chiqqan bolada o'ynashga, o'yinchoqlar olinishiga, narsa-buyumlarni o'z tasavvuri asosida bo'yashga moyillik kuchli bo'ladi. Shu sababli darsda ko'proq o'yin va muloqot muhitini yaratish kerak. O'qituvchilar bu o'quv adabiyotidan amaliyotda unumli foydalanmoqdalar.

"Hirondelle I" o'quv - metodik majmuasi O'zbekiston Respublikasi Davlat Ta'lim Standartlarida hamda CECR (Cadre européen commun de référence pour les langues étrangères) talablariga asoslangan holda yozilgan. Yuqorida eslatib o'tilgan qarorga asosan, ushbu majmua o'qish va yozuvsiz, faqat gapirish va eshitishni rivojlantirishga asoslanganidir. Darslikda berilgan topshiriqlar faqat o'qituvchilar uchun berilgan. Mazkur o'quv - metodik majmua o'quvchilarni zeriktirib qo'ymaydi, aksincha, fransuz tilini o'rganishga ishtiyoq uyg'otish bilan bir qatorda, ularda olam haqidagi tasavvurlarning boyishiga ham xizmat qiladi.

Tan olingan va ta'limda ilg'or foydalanib kelinayotgan metodlardan biri bu chet tilini o'rgatishda turli xil qo'shiqlardan foydalanishdir. Bu metod ayniqsa 5 - 8 yoshdagi bolalar uchun ayni muddao bo'lib, bu metod maktabgacha ta'limning so'ngi yillari va maktabning birinchi hamda ikkinchi sinflariga to'g'ri keladi va o'quvchi bilimini bosqichma-bosqich rivojlantirib borishga xizmat qiladi.

Ma'lumki aksariyat bolalar bu yoshda o'yinqaroq, harakatchan bo'lib, ularning maktabga o'rganishi biroz qiyin kechishi mumkin. Shuning uchun ham birinchi va ikkinchi sinf o'quvchilariga chet tili grammatikasi va lug'at boyligini

zerikarli mashqlar va yozuvlardan ko'ra qo'shiq, o'yinlardan foydalanib o'rgatish ancha samaraliroqdir.

Boshlang'ich sinflarda fransuz tilini o'rgatishda turli qo'shiqlar mavjud bo'lib, ular yordamida o'quvchi yakka yoki guruh bo'lib kuylab o'rganish mumkin bo'lgan turlari bor. Guruh bo'lib kuylab o'rganish mumkin bo'lgan qo'shiqlarning afzalligi shundaki, ular barcha o'quvchilarni jalb etadi hamda mimika yoki harakatlardan foydalanib o'rgatilsa ta'lim samarasi ortadi. Xorijiy tildagi qo'shiqni kuyish davomida o'quvchilar talaffuz qoidalarini o'rganadilar, lug'at boyliklarini oshiradilar, gapning grammatik tuzulishini bilib oladilar; qo'shiqni qayta - qayta eshitish esa uni oson yodda saqlanib qolishini ta'minlaydi.

"Trampoline" qo'shig'i tadbirlarda, birinchi sinf o'quvchilari uchun esa darsda foydalanishga mo'ljallanganidir.

1. "Viens sur le Trampoline
Pour sauter, s'amuser et s'en voler..."
2. "Trapolino, trampoline,
Qui sautera le plus haut..."

O'qituvchi yoki tarbiyachilar undan dars jarayonida foydalanish maqsadida qo'shiqning diskka yozib olingan varianti ham kerak bo'lib, uni osonlik bilan saytlardan yuklab olishlari mumkin. [2.]

Xulosa sifatida aytish mumkinki, boshlang'ich sinflarda xorijiy tillarni o'qitishda zamonaviy metodlar va texnologiyalarni o'quvchi yoshi va fikr doirasiga mos ravishda qo'llash, ularning qiziqishi va imkoniyat darajasini inobatga olish, bir so'z bilan aytganda chet tilini o'rgatish poydevorini boshlang'ich sinflardan mustahkam qo'yish lozim. 1-sinflar uchun "Hirondelle I" fransuz tili kitobi ana shunday asos manba bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov I.A. "Chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qaror. Toshkent, 2012 yil 10-dekabr.
2. Ochilova D.B. "Boshlang'ich sinflarda xorijiy tillarni o'qitishda ilg'or pedagogik texnologiyalar". Q., 2015. - 68 b.
3. Tafakkur gulshani. G'afur G'ulom nashriyoti. T., 1989. - 160 b.

O'QUV JARAYONINI TEXNOLOGIYALASHTIRISHDA DIDAKTIK MASALALARNI BELGILASH QONUNIYATLARI

Jabborova D., Nasimova Z. (BDU)

Erkin shaxsni shakllashtirish muammosi ta'lim muassasalarida o'quv-tarbiyaviy ishlarni pedagogik texnologiya jarayoniga o'tkazishni taqazo etadi. Bu jarayon yengil kechmaydi: bugun ixtiyoriy ko'rilayotgan va joriy etilayotgan o'qitish tizimini qat'iyon ilmiy asoslangan pedagogik tizimga aylantirish kerak. Ma'lumki ijtimoiy tajriba elementlari - bilim, ko'nikma, ijodiy faoliyat, ob'ektiv borliqqa munosabatlar - pedagogik jarayon mahsulidir va ma'lum pedagogik